

FOTO: BERT VAN LOON

Schoon Water succesvol in chemievrij onkruidbeheer

▲ Onkruidbestrijding met hete lucht.

Drinkwaterbedrijven hebben last van glyfosaat en andere chemische bestrijdingsmiddelen. Vandaar dat deze sector het verbod op chemische onkruidbestrijding met instemming begroet. Maar er kan nog meer gedaan worden om water schoon te houden en de waterzuiveringskosten laag.

De voortdurende overschrijdingen van de drinkwaternorm door het bestrijdingsmiddel glyfosaat is voor drinkwaterbedrijven de belangrijkste reden om voorstander te zijn van chemievrij onkruidbeheer. Vanuit de kennis over milieueffecten is CLM vijftien jaar geleden betrokken geraakt bij bestrijdingsmiddelengebruik buiten de landbouw en de gevolgen voor de drinkwatervoorziening. Eerst is meegewerkt aan het DOB-systeem (Duurzaam OnkruidBeheer op verhardingen). Toen bleek dat het DOB systeem onvoldoende handhaafbaar was, heeft CLM samen met Eco Consult de barometer Duurzaam terreinbeheer inhoudelijk ontwikkeld.¹ Dat was een mijlpaal. De chemievrije maatregelen in de barometer bleken de wegwijzer naar duurzaam terreinbeheer.

Schoon Water voor Brabant

Een drijvende kracht achter de succesvolle stappen naar chemievrij is het programma Schoon Water voor Brabant.² CLM is projectleider van dit programma dat in 2001 is gestart in de landbouw onder impuls van drinkwaterbedrijf Brabant Water. Doel is uitspoeling van middelen naar grond- en oppervlaktewater te voorkomen. Zo blijft het water geschikt voor drinkwaterwinning. Ook chemievrij beheer in Brabantse gemeenten is onderdeel van Schoon Water. En met succes: meer dan de helft van de Brabantse gemeenten was vorig jaar al chemievrij op verhardingen en in openbaar groen.³ Deze gemeenten zijn klaar voor het verbod⁴ op middelengebruik in 2016. Ook Brabantse bedrijven zoals Bavaria beheren hun terrein chemievrij.

Een verbod op chemiegebruik is in lijn met de EU-richtlijn duurzaam gebruik van pesticiden.⁵ Lidstaten zijn verplicht blootstelling van kwetsbare groepen te voorkomen. Door een verbod wordt de kans dat kinderen worden blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen verkleind. Afgelopen jaren is discussie geweest over de kosten van chemisch versus niet-chemisch beheer. Inmiddels laat de praktijk zien dat aannemers met voldoende ervaring betaalbaar een uitstekend straatbeeld leveren.⁶

Al twintig jaar boven de norm

Meest in het oog springend probleem voor de drinkwaterwinning zijn de normoverschrijdingen van glyfosaat en AMPA in het oppervlaktewater, al ruim twintig jaar.⁷ Hoewel het gebruik in de landbouw veel hoger is, vormt de niet-landbouwtoepassing op verhardingen de grootste bron door de snelle afspoeling van glyfosaat. Ondanks bezwaren van de drinkwaterbedrijven, die steeds meer kosten moeten maken voor zuivering, bleef de toepassing op verhardingen toegelaten. Nu heeft de staatssecretaris van het ministerie van I & M ingegrepen en wordt in 2016 een verbod ingesteld. Een verbod hoeft voor gemeentelijk onkruidbeheer geen knelpunt op te leveren. Inmiddels is onder andere via Schoon Water zoveel ervaring opgedaan dat onkruidbeheer op verhardingen en in groen prima kan. Alleen voor gemeenten en hoveniers die nu pas de omslag gaan maken zal het eerste jaar lastig zijn. De drinkwatersector is blij dat ook andere middelen zoals Ultima niet worden toegestaan omdat Ultima ook een sterk risico voor de drinkwaterwinning uit oppervlaktewater vormt.⁸

Sportvelden, Schoon Water en kwetsbare groepen

Voor sportvelden is chemievrij beheer ook hard nodig om emissie naar water en blootstelling aan bestrijdingsmiddelen van kwetsbare groepen zoals kinderen te voorkomen.⁹ In het Schoon Water-programma

vormen sportvelden dan ook een nieuw speerpunt. Jan Hekman (Eco Consult) ondersteunt CLM daarbij: 'De ervaring met chemievrij beheer van sportvelden is volop in beweging. Gemeenten als Bladel, Haaren en Schijndel beheren hun voetbalvelden chemievrij met behoud van een kwalitatief goede grasmat. Neemt niet weg dat zij af en toe ook problemen hebben met onkruiden als paardenbloem. Sporadisch is op enkele velden pleksgewijs chemisch ingrijpen nog nodig. Gezond bodemleven, voldoende organische stof en mechanische bewerkingen zoals scalperen van de bovenlaag zijn essentieel.' De komende jaren heeft de sportsector de uitdaging in 2020 volledig chemievrij te werken zoals vastgelegd in de Green Deal.

Kennis delen is cruciaal

In 2016 gaan diverse gemeenten en groenvoorzieners voor het eerst chemievrij werken. Om ervaringen te delen heeft de Nederlandse overheid een portal laten maken: www.onkruidvergaat.nl. En via het forum van www.schoon-water.nl zijn tips te delen en vragen te stellen.

Tot slot: slim inrichten loont. Jan Hekman: 'Voorkomen is beter dan genezen. Denk aan omvorming van een plantsoen met inheemse bodembedekkende beplanting. Dit is op langere termijn goedkoper dan het telkens maar weer bestrijden van onkruid. Juist in de ontwerpfase valt blijvende winst te behalen. Nieuwe problemen kunnen door een slim ontwerp en passende beplanting voorkomen worden. Integraal afstemmen van het onkruidbeheer binnen de gemeente loont altijd.' ●

Noten

1. Bosker, T., J. Hekman, P. Leendertse en L. den Boer 2003. *Ontwikkeling van Milieukeur groen en verhardingen*. CLM rapport 582 Culemborg.
2. www.schoon-water.nl
3. Keuper, D. J. van Vliet en P.C. Leendertse 2013. *Duurzaam terreinbeheer door Brabantse gemeenten*. CLM rapport 827, Culemborg.
4. Voetnoot door de redactie: *De Tweede Kamer heeft in november 2015 ingestemd met een verbod begin 2016*. Staatssecretaris Dijkma (Infrastructuur & Milieu) geeft hier gehoor aan en wacht nu (medio februari 2016, red.) op een advies van de Raad van State voordat het verbod officieel per maart 2016 van kracht is.
5. EU richtlijn 2009/128/EG.
6. Buurma, J. B. Smit, P. Leendertse, L. Vlaar en T. van der Linden 2012. *Gewasbescherming en de balans van milieu en economie*. LEI rapport 2012-026, Den Haag.
7. Jaarrapporten RIWA Maas en metingen drinkwaterbekkens Biesbosch.
8. Leendertse, P.C., J. Lommen en E. Hoftijser 2015. *CLM rapport 885*, Culemborg.
9. Zie noot 5.

WEBSITES

www.clm.nl
www.onkruidvergaat.nl
www.schoon-water.nl

